

A produção deste livro tornou-se possível graças ao apoio do povo Americano através da Agência dos Estados Unidos para o Desenvolvimento Internacional (USAID). O conteúdo desta publicação é da total responsabilidade do Ministério da Educação e Desenvolvimento Humano da República de Moçambique.

FICHA TÉCNICA

Título:

Onakhaliwamo

Língua:

Elomwe

Coordenação Editorial - MINEDH:

Telésfero de Jesus

Vamos Ler!:

Samima Patel, Abdala Machude, Amélia Bazima,
Dilson Buque e Francisco Sampaio

Autores:

Arigo Saraiva, Waldemar António, Assane Consolo, Moisés António e Laura viegas

Assessoria Linguística e metodológica:

Carlos Manuel

Ilustração:

Moises Utuji

Maquetização:

Jorge Neves

Capa:

Jorge Neves e Moises Utuji

Impressão:

Nova Delhi, Índia

Tiragem:

1839

N.º do registo:

10044/RLINICC/2019

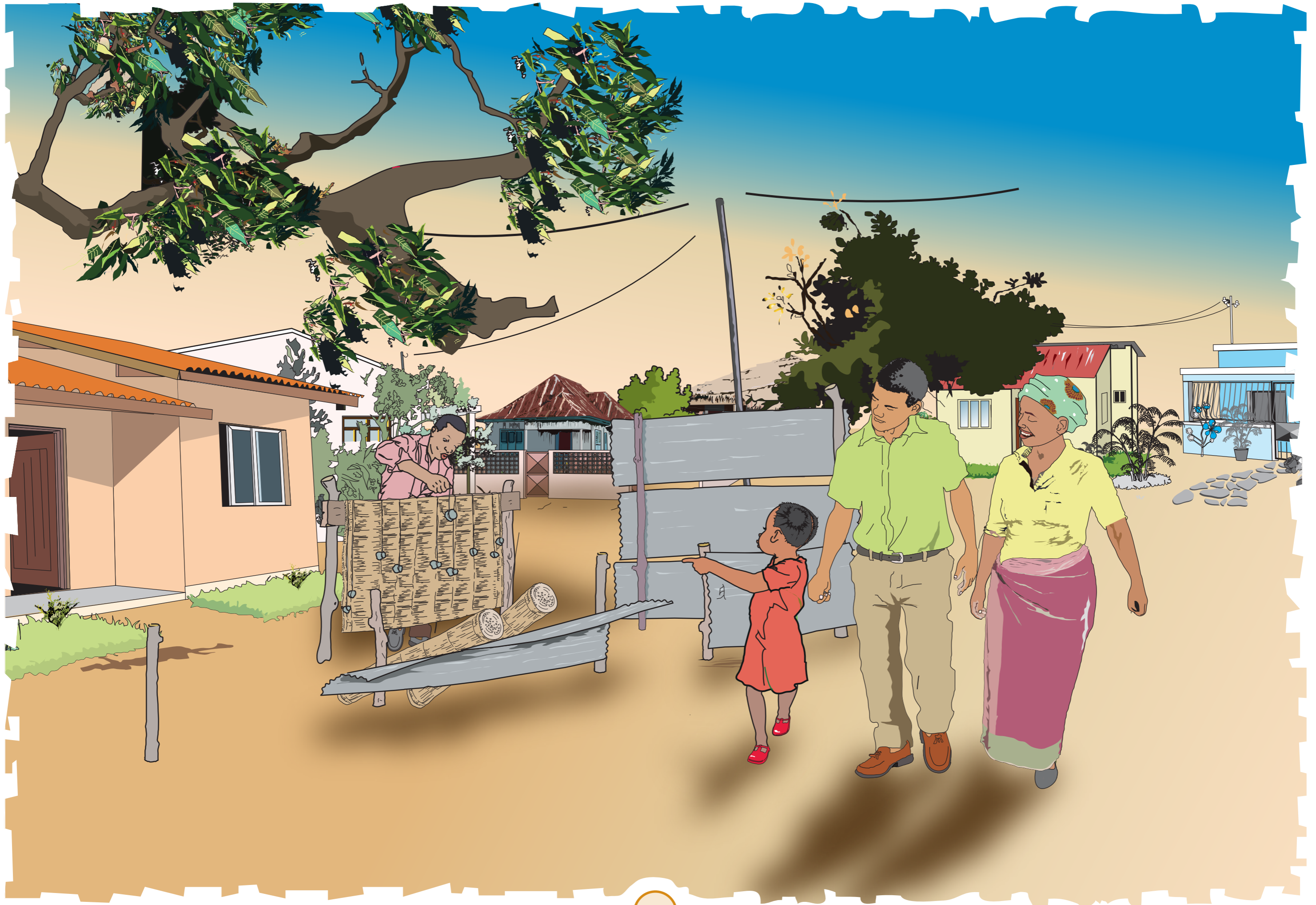
Financiado pela USAID

República de Moçambique

REPÚBLICA DE MOÇAMBIQUE
MINISTÉRIO DA EDUCAÇÃO E
DESENVOLVIMENTO HUMANO

Nihiku nawoorowa, Amina aaya weeca ni asipaapa awe.

Ayaaka mphironi, yaamphwanya mulopwana avathaanyaka nipha. Amina aahaakoha apaapa awe:

- Paapa, ti xeeni ele enavathaanyiwa?

Paapa: nle nipha.

Amina: Nnapakiwa ni makhalelo ti aani?

Apaapa: Naachunaka opaka nipha, nnaheka ehece.

Yuumaka, nnaritha mikoyi, nivinyaka nxona ni nxoyi.

Amaama: Mapha, annakhuneliwa, okilaatheliwa ni okulihiwa.

Eviraka omusika yaaphwanya iphace ni micanka ikulihiwaka.

Amina: Ti xeeni siye inakulihwiwa?

Amaama: Iye iphace ni micanka.

Amina: Inapakiwa ni makhalelo ti aani?

Apaapa: Inapakiwa ni mithala sa micocopwa inavaliwa ipuranne.

Amaama: Opaka iphace ni micanka echu yapaha, sinnakhaviherya.

Amaama: Ni ikhorowa, ninnathuma nnakhwelaahu.

Eyaaka yaaphwanya ikaaro iviraka ni Musupayi aviihaka ntata.

Amina aahaakoha apaapa awe:

- Musupayi oneerani?

Paapa: Onalamulela makhalelo oolapuwa wa achu ni ikaaro.

Amaama: Naamulapuwaka rampha nipacereke weemela.

Amina: Nthowa ti ani?

Paapa: Oviramo ikaaro, mitututhu ni ari micinka sawaaca.

Amaama: niweheke soopiili wi nihiphitiwe.

Aana aahuupuwela sa epahu
yeeren'ye mweeri ovinre.

Mutututhu waanphita Ruyi arwaaka osikholani.

Amaama: Ti xeeni yeeren'ye wi Ruyi aphitiwa?

Aana: Nlapuwaka muxewe, Ruyi haawenhe oculi.

Mutututhu weera ophin'ye omphita Ruyi.

Akerihiwa oxipitaale, amakiwa eceesu ni apenuwa.

Paapa: Niikosoopeke naalapuwaka muxewe wi
nihiphitiwe.

Ana: kinnoothamalaani Paapa mwa miruku seyiya.

Ohoolo waya, yaahaaphwana achu ethipelaka ikokhola.

Amaama yaamukoha Amina:

Woosuwela nthowa ti ani achu ale onathipelaaya ikokhola?

Amina: Hooyi.

Amaama: Ikokhola sa sareya mmawaani, othannya ireca.

Amina: Kiki oraaci aamwiiceliwa mmirimani.

Vanthowa nawi aalyilye yoolya yaakilaatheliwe ni ikuluwi.

Apaapa: ikokhola onanara vawi sinnamuthannya ireca mwiilaponi.

Amina aaloca ariki: Maama, ovinya olelo nkakariha ikokhola.

Amina ahupuwela yeeren'ye osikholani mweeri ole ovinre.

Yaana aanvaluwa musaala.

Amuhusiha emukumihamo ni emokoha nthowa ti ani:
- Mmirimani onamukiicelamo.

Muhusiha: orwaaka osikholani olyilyeni?

Yaana: Nvithe wahaakhuneeliwe!

Muhusiha: Haa! Ti yoowo woothannyile tiyareya.
Hanko oxipitaale wavahiwe murece wammirimani.

Yaaphiya vaate va Naana warivo Mukucho wa ohepa yoolya.

Amina aamukoha Naana:

- Ti xeeni ephacun'we, achu ala aniina ni ohakalala?

Naana: Achu aniina nthowa na ohaca.

Amaama: Elapo ela ya Okuruwe, achu yahaca annapaka mukucho.

Apaapa: Amuhooli oosikhola, annaloca wi:

Nahaca soolya sahu, nnakuxa vakhaani, nikuliha.

Amina ni Asipaapa awe ankooka omukwahani.
Ale yaahaaphwanya achu ethukumanne ahakalalaka.
Amina: Paapa, ti xeeni achu ale anawuryaaya?
Paapa: Achu ale anawurya esuumu.
Amaama: Ekacaaso echu enawuriwani achu atokweene.
Anamwane anawurya esuumu ya ncano.
Amina: Maama, oraaci kaakumanano mmiravo.
Ole aaniipa macipo muramphani.
Amaama: waatepa oreeravo omoona yoowo.

Yeecaka tho yaahaaphwanya achu ekapance
mikanka oculi.

Achu ale yaavurula makukhu ehelaka mmukankani.

Amina aatikhina:

Wuluu!... Maama, ti xeeni achu ale aniiraaya
vaavale?

Maama: Ale anamuhaca chaaya.

Amina: Chaaya yoole nnanuwuraahu?

Amaama: Ahaciwa onaya oxiliwa ni aheliwa
mpakotini.

Apaapa: Ti yole onarempwa **cha Guruè.**

Amina: haa!.. Nkaasuwela!

